

DONIESIENIA Z LEŚNEGO ŚWIATA

Nr 6/2014 (59)

Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn
e-mail: zin@ibles.waw.pl www.ibles.pl

„Czarna lista” gatunków inwazyjnych i list otwarty 21 profesorów

Jak wiadomo, inwazyjne gatunki roślin i zwierząt mogą negatywnie oddziaływać na różnorodność biologiczną, wypierając przedstawicieli rodzimej flory i fauny. Na zlecenie niemieckiej Federalnej Agencji Ochrony Przyrody (BFN) grupa autorów opracowała listę obcych dla tego kraju roślin naczyniowych. Na owej „czarnej liście” gatunków inwazyjnych znalazły się również ważne dla niemieckiego leśnictwa gatunki drzew, w tym dąglezja i dąb czerwony, dla których przewidziano specjalne sposoby postępowania gospodarczego.

Podobne wytyczne opracowywane są obecnie również na poziomie Unii Europejskiej. Uznanie ważnych gatunków lasotwórczych za inwazyjne może skutkować zakazem ich stosowania w uprawach. Dlatego 21 wybitnych przedstawicieli nauk leśnych reprezentujących różne niemieckie placówki badawcze, wystosowało 4 czerwca b.r. list otwarty do BFN, w którym podają w wątpliwość naukowe podstawy sporządzenia wzmiankowanej listy oraz krytykują brak precyzji w określaniu kryteriów „inwazyjności”. Pod listem podpisali się między innymi profesorowie: Bernd Degen, Ralf Kätzel, Monika Konnert, Reinhard Mosandl, Peter Spathelf, Hermann Spellmann i Konstantin von Teuffel.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/waldbaumarten-wurden-als-invasiv-eingestuft>

T. Z.

Nadrenia Północna – Westfalia: „las z podbitym okiem”, czyli ograniczone szkody od wiatru

Gwałtowne burze, które przeszły nad Niemcami w dniu 12 czerwca b.r., spowodowały szkody w lasach Nadrenii Północnej Westfalii szacowane wstępnie przez miejscową administrację leśną na 80 tys. m³ drewna, głównie gatunków liściastych. Jak stwierdził minister środowiska tego landu, Johannes Rimmel, las wyszedł z tej burzy jedynie „z podbitym okiem”. Minister zwrócił uwagę na fakt, że w porównaniu z dotkliwym zniszczeniami zanotowanymi w miastach, szkody w lesie były ograniczone.

Mimo to, landowy urząd przestrzega mieszkańców przed wchodzeniem do lasów uszkodzonych przez wiatr.

Najsilniej zostało dotknięte zniszczeniami Zagłębie Ruhry (50 tys. m³ uszkodzonego drewna) i rejon Dolnego Renu (11 tys. m³). Na obszarach górskich szkody wyniosły 10,5 tys. m³, jednak lasy w niektórych rejonach górzystychnp. Sauerland,, pozostały nieuszkodzone.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/wald-nach-dem-unwetter-in-nrw>

T. Z.

Bawaria: las naturalny czy zagospodarowany?

Spór o status kompleksu leśnego Steierwald w północnej Bawarii trwa nadal. Po tym jak nowy starosta (landrat) Bambergu Johann Kalb wycofał rozporządzenie swego poprzednika obejmujące ścisłą ochroną znaczny obszar leśny w rejonie Ebrach, doszło do spotkania starosty z bawarskim ministrem środowiska Marcellem Huberem i ministrem leśnictwa Helmutem Brunnerem w sprawie opracowania nowej koncepcji ochrony tego lasu.

Politycy rządzącej CSU zgadzają się z ideą ochrony lasu, dlatego minister Brunner przedłużył obowiązywanie planu urządzenia lasów landowych przewidujący na terenie Nadleśnictwa Ebrach obejmującego obszar 16,5 tys. ha, ekstensywne użytkowanie lasu na około 6 tys. ha oraz ochronę ścisłą na obszarze około 1 tys. ha. Frakcja parlamentarna Wolnych Wyborców w bawarskim Landtagu zgadza się generalnie z linią rządową, z zastrzeżeniem, że zamiast wydzielania obszarów ścisłej ochrony, należy cały teren objąć zagospodarowaniem zgodnym z półnaturalną hodowlą lasu, gdyż takie rozwiązanie współbrzmi z wolą miejscowej ludności.

Ostry sprzeciw wobec polityki władz wyraziła opozycyjna frakcja Zielonych, uznając wycofanie rozporządzenia za akt czystej samowoli rządzących, rozpalający na nowo emocje społeczne. Również grupa parlamentarna SPD wyraziła zaniepokojenie sytuacją i wezwała krajowy rząd do pilnego rozważenia koncepcji utworzenia Parku Narodowego Steigerwald. Zdaniem eksperta frakcji ds. środowiska, Floriana von Brunna, park narodowy mógłby przyciągnąć więcej turystów i stanowić ważne źródło dochodów dla lokalnej gospodarki.

Decyzję miejscowych władz krytykują również organizacje ekologiczne – Bund Naturschutz (BN) oraz WWF, powołując się na badania opinii publicznej okolicznych wsi i miast, zgodnie z którymi 61 % mieszkańców opowiada się za utworzeniem parku

narodowego. BN nie zaprzecza, że Nadleśnictwo Ebrach dobrze chroni zasoby przyrodnicze powierzonych terenów, jednak jest zdania, podobnie jak większość indagowanych mieszkańców, że ochronie roślin zwierząt i starych drzew lepiej służy park narodowy, niż zrównoważona gospodarka leśna.

Analiza wyników badania opinii publicznej wskazuje jednak, że o ile w miastach Bamberg i Schweinfurt poparcie dla utworzenia parku narodowego sięga 77 %, to na przyległych do nich terenach wiejskich wynosi zaledwie 38 %.

Decyzję władz z zadowoleniem wita stowarzyszenie „Nasz Steigerwald”, zamieszczając na swojej stronie internetowej opinię prawników, że wcześniejsze rozporządzenie na temat objęcia lasów ścisłą ochroną nie miało umocowania w istniejącym stanie prawnym.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/naturwald-oder-wirtschaften>

T.Z.

W Norwegii powstaje drewniany wieżowiec

Budynek o nazwie „Drzewo” ma 14 pięter i jest w całości wykonany z drewna. Jest to obecnie najwyższy budynek na świecie wykonany z tego materiału. Prace budowlane jeszcze trwają – docelowo do dyspozycji nabywców będą 62 apartamenty. Wieżowiec zlokalizowany jest w centrum Bergen, drugiego co do wielkości miasta w Norwegii.

„Drzewo” to projekt pilotażowy, którego celem jest udowodnienie możliwości budowy nowoczesnych mieszkań z materiałów odnawialnych, co jest istotnym krokiem w redukcji emisji gazów cieplarnianych. Obliczono, że najwyższy na świecie drewniany apartamentowiec dzięki użyciu ok. 900 m³ tarcicy, pozwoli na uniknięcie emisji CO₂ w wysokości 1800 ton. Gdy dodać do tego węgiel zmagazynowany w prefabrykacjach na bazie drewna, wykorzystanych do budowy, całkowita wielkość unikniętej emisji wyniesie 2000 ton. Dużym wyzwaniem dla konstruktorów było zapewnienie odpowiedniej wytrzymałości budynku na działanie silnych wiatrów. Została ona uzyskana dzięki zastosowaniu drewna klejonego z wielu warstw, chronionego dodatkowo szklanymi osłonami. Dzięki nim drewniana konstrukcja będzie doskonale widoczna i będzie nadawać budynkowi niepowtarzalny wygląd.

Właścicielem budynku jest Norweskie Stowarzyszenie Budowlane BOB (Bergen og Omegn boligbyggelag). Surowce do budowy będą dostarczone przez Moelven Limtre, Stora Enso i estońską firmę Kodumaja.

Źródło: www.nordicforestry.org

W.G.

Nowy park narodowy w Finlandii

Decyzją parlamentu Finlandii sieć parków narodowych w tym kraju została powiększona w dniu 17 czerwca b.r. o Park Narodowy Południowego Konnevesi. Jest to 38. obiekt tego typu na obszarze Finlandii. Położony jest

w regionie Północnej Sawonii (środkowo – wschodnia część kraju, Pojezierze Fińskie) i obejmuje urozmaicony krajobraz wybrzeża i wysp jeziora Konnevesi oraz otaczających go lasów, porastających pagórkowaty teren. Jest to, jak na warunki kraju, niewielki park narodowy – obejmuje obszar 1544 ha. Jest on miejscem występowania wielu zagrożonych gatunków roślin i zwierząt związanych m. in. z zbiorowiskami naskalnymi i martwym drewnem.

Nowy park zintensyfikuje rozwój turystyczny regionu, chociaż będą tu występowały pewne ograniczenia – np. w postaci zakazu plażowania w niektórych miejscach w czasie okresu lęgowego ptaków związanych ze środowiskami wodnymi. Obecnie trwa opracowanie planu zagospodarowania parku. W działania te w szerokim zakresie włączone są lokalne społeczności i właściciele gruntów.

Źródło: www.metsa.fi

W. G.

Nowe inwestycje w ochronę przeciwpożarową w Rosji

Rząd Rosji zatwierdził podział środków budżetu federalnego na zakup specjalistycznego sprzętu do gaszenia pożarów. W sumie do 2016 roku na ten cel zostanie przeznaczonych około 2,2 mld rubli (1 mld rubli – około 90 mln zł). W 2014 roku regiony otrzymają około 455 mln rubli, tyle samo w 2015, podczas gdy kwota przeznaczona na 2016 rok wyniesie ok. 1,3 mld rubli. Nie jest to suma zawrotna – warto przypomnieć, że w latach 2011 – 2013 dział ochrony przeciwpożarowej lasów został zasilony kwotą 8,5 mld rubli.

Eksperti uważają, że na zakup niezbędnego w skali kraju sprzętu przeciwpożarowego potrzeba w tej chwili ok. 16,5 mld rubli, tymczasem w federalnym programie "Rozwój gospodarki leśnej na lata 2013 – 2020" przewidziano na ten cel „zaledwie” 7,6 mld rubli.

Źródło: <http://www.lesvesti.ru/news/>

W. G.

Biopaliwo lotnicze z eukaliptusów

Nowe badania ujawniają spore znaczenie niskopiennych plantacji drzew z rodzaju eukaliptus, jako źródła surowca do produkcji biopaliw lotniczych. Jest to promyk nadziei dla plantatorów z zachodniej Australii, którzy w ciągu ostatnich dwóch dekad obsadzili tym rodzajem drzew znaczne obszary. Sadzono je przede wszystkim w celu walki z zasoleniem gleb. Miały również stanowić bazę surowca dla przemysłu przetwarzającego biomasę, a także przynosić korzyści z tytułu akumulacji dwutlenku węgla. Właściciele pozostali jednak z ogromnymi plantacjami drzew bez perspektywy szybkiego zwrotu inwestycji. Może się to zmienić w wyniku badań prowadzonych przez Farm Future Industries Cooperative Research Centre (CRC) w Perth (Australia Zachodnia). Badania skupiają się zarówno na stronie naukowej, jak i finansowej

zastosowania biomasy drzewnej w produkcji paliwa lotniczego.

Autorzy raportu opublikowanego przez CRC zapowiadają, że paliwo wyprodukowane z eukaliptusów będzie spełniało kryteria określone przez Roundtable for Sustainable Biomaterials (RSB), międzynarodowe stowarzyszenie zajmujące się zrównoważoną gospodarką biokomponentami. Plantacje drzew na potrzeby przemysłu paliwowego dobrze integrują się z rolnictwem oraz korzystnie wpływają na poziom wody gruntowej.

Źródło:

<http://www.timberbiz.com.au/dtn/details.asp?ID=2432>

B. K.

Spadek znaczenia plantacji drzewnych na półkuli południowej

Hektar „gołej” ziemi w Brazylii może obecnie kosztować tyle samo co hektar lasu w Finlandii. Rosnące koszty produkcji drewna na półkuli południowej sprzyjają poprawie konkurencyjności przemysłu leśnego na półkuli północnej.

Prognozowano, że leśnictwo plantacyjne na południowej półkuli „pokona” leśnictwo strefy borealnej, przede wszystkim ze względu na niską cenę gruntów, duże przyrosty drzew, a także gwałtowny wzrost popytu na wyroby zawierające surowce leśne w krajach rozwijających się. Stąd postępująca ostatnio intensyfikacja produkcji drewna na półkuli południowej. Pierwsze inwestycje w plantacje były i nadal są bardzo opłacalne. Wydaje się jednak, że w przyszłości tak nie będzie, ponieważ potencjalny zysk z ziemi i wartość pieniężna dodana do niego przez przemysł leśny wpływają na ceny gruntów. Nie zmniejsza to opłacalności ostatnich inwestycji, ponieważ zostały wykonane w okresie "tanich gruntów". Jednakże potencjalna opłacalność nowych przedsięwzięć wygląda już zupełnie inaczej.

Poziom kosztów w Brazylii znacznie wzrósł w ciągu ostatnich kilku lat, przy jednoczesnym silnym spadku rentowności przemysłu leśnego. Ceny papierówki wzrosły niemal do poziomu europejskiego. Przez długi czas rentowność plantacji leśnych wynosiła ponad dziesięć procent, ale obecnie jest na tym samym niższym poziomie, co w Europie. Można to tłumaczyć tym, że brazylijskie leśnictwo i przemysł drzewny rozwijały się przez zagospodarowanie "ziem dziewiczych". Teraz takie obszary stają się jednak rzadkością.

Przemysł drzewny zainwestował wiele także w Chinach, ze względu na sąsiedztwo rynków zbytu i niskie koszty inwestycji produkcyjnych. Jednak także w tym kraju poziom kosztów produkcji drewna wzrósł. Co więcej, obszary wiejskie, gdzie powinny być zlokalizowane plantacje, doświadczają braku siły roboczej. Wiele gałęzi przemysłu już opuściło Chiny i przeniosło się do krajów o większych zasobach tańszej siły roboczej. Inwestycje leśne w Chinach cierpią także na skutek sporów o własność gruntów i rosnącej presji na wykorzystanie

ziemi, co może osłabić atrakcyjność tego kraju, jako celu inwestycji przemysłowych.

Przykłady Chin i Brazylii pokazują, że ich przewaga ekonomiczna na rynku drzewnym może zostać utracona z chwilą, gdy rynki zaczną działać efektywniej. Szybki rozwój ekonomiczny, a także rosnący popyt na grunty i oczekiwania wobec dochodów wpływa na wzrost cen gruntów. Nowe plantacje będą wciąż zakładane na półkuli południowej, choć nie w takim tempie, aby zaspokoić rosnące zapotrzebowanie. Półkula północna może nadal polegać na swoich tradycyjnych zaletach – tanich surowcach i energii, sprawnej logistyce, technologii i know-how.

Źródło: www.forest.fi

K. J.

Nagrody „Inicjatywy Równik” przyznane

W ramach „Inicjatywy Równik” (*The Equator Initiative*) ogłoszono właśnie zwycięzców nagrody Equator Prize za rok 2014. Na ogłoszony otwarty ogólnościowy konkurs, zgłoszono rekordową liczbę 1234 aplikacji z 121 krajów na całym świecie. Panel ekspertów przez kilka miesięcy analizował nadesłane zgłoszenia i ostatecznie wyróżnił 35 inicjatyw. Każda z nich stanowi znakomite lokalne osiągnięcie w promowaniu rozwiązań zrównoważonego rozwoju dla ludzi, przyrody i społeczności. Wyróżnienia przypadły przede wszystkim oddolnym projektom, których głównym celem były kwestie ochrony środowiska, walki z ubóstwem i przeciwdziałanie zmianom klimatu. Wręczenie nagród wyróżnionym nastąpi 22 września 2014 w trakcie szczytu klimatycznego ONZ w Nowym Yorku. Lista laureatów znajduje się na stronie:

http://www.equatorinitiative.org/index.php?option=com_content&view=article&id=818&Itemid=1031&lang=en&utm_source=People+and+Forests+E-News&utm_campaign=acaa1227e0-People_and_Forests_E_News_JUN_2013&utm_medium=email&utm_term=0_45977cdcf4-acaa1227e0-399232190

K. S.

Wykorzystanie gazu łupkowego stwarza więcej szans dla ligniny

Lignina jest jednym z najważniejszych składników drewna. Obecnie jej rynek zwiększa się w sposób istotny - wzrasta zarówno popyt jak i podaż.

Popyt rośnie, ponieważ przemysł petrochemiczny zastępuje ropę naftową kondensatem na bazie gazu łupkowego. Oznacza to, że w procesie produkcji powstaje mniej węglowodorów aromatycznych, stanowiących produkt uboczny, co zwiększa zapotrzebowanie na ligninę – polimer złożony z komponentów aromatycznych.

Druga strona tego „medalu” jest taka, że istnieje nadpodaż ligniny, generowana przez przemysł leśny. Tradycyjnie lignina jest tu wykorzystywana jako źródło energii w celulozowniach, ale zwiększona wydajność wytwarzania

energii przy produkcji pulpy doprowadziła do nadwyżki ligniny.

W praktyce doprowadziło do sytuacji, w których produkcja pulpy musiała być ograniczona. Wcześniej celulozownie zużywały mniej więcej całość wytwarzanej ligniny. Być może był to jeden z powodów, dla których inne zastosowania ligniny nie były ważnym tematem badań.

Źródło: www.forest.fi

K. J.

Przygotowania do sezonu na Białorusi

Na początku sezonu zbioru grzybów i jagód na Białorusi zwiększono liczbę kontroli przestrzegania zasad zbioru. Kontrola prowadzona jest przez straż leśną zwłaszcza w miejscach masowego wypoczynku ludności. W jej wyniku kary nałożono na ponad 50 osób naruszających przepisy. Wykroczenia dotyczyły głównie pozyskania grzybów i dziko rosnących roślin lub ich części (owoców, nasion, liści i in.) w miejscach objętych zakazem zbioru lub bez wymaganego zezwolenia. Kary nakładane są także na osoby stosujące niedopuszczalne metody zbioru, przynoszące szkodę środowisku naturalnemu.

Źródło: <http://www.mlh.by/ru/news/>

W. G.

Nowe zasady ochrony ppoż na Białorusi

Przez wiele lat na Białorusi zastosowanie miały trzy podstawowe dokumenty z zakresu ochrony przeciwpożarowej: „Ogólne zasady bezpieczeństwa pożarowego w białoruskich przedsiębiorstwach przemysłowych”, „Zasady bezpieczeństwa przeciwpożarowego w Republice Białorusi przy eksploatacji środków technicznych ochrony przeciwpożarowej ” oraz „Zasady bezpieczeństwa przeciwpożarowego przy gaszeniu pożarów w przedsiębiorstwach Republiki Białorusi.

Od 1 lipca 2014 roku obowiązują nowe „Zasady bezpieczeństwa pożarowego Republiki Białorusi”, którymi zastąpiono dotychczasowe przepisy. Tym samym uproszczono znacznie liczbę często dublujących się „paragrafów” w tym zakresie. Nowe zasady składają się z siedmiu części, 35 rozdziałów, 767 punktów i 12 wniosków. Podstawowe wymagania bezpieczeństwa pożarowego pozostały zasadniczo bez zmian, ale wraz z wydaniem nowego dokumentu pojawiła się konieczność opracowania nowych wytycznych dotyczących bezpieczeństwa pożarowego dla poszczególnych gałęzi przemysłu, w tym dla leśnictwa. Na każde przedsiębiorstwo został także nałożony obowiązek przeprowadzenia instruktażu dotyczącego nowych zasad.

Źródło: <http://www.mlh.by/ru/news>

W. G.

Las w nowym raporcie FAO

Najważniejszym zadaniem leśnictwa światowego jest obecnie utrzymanie i rozwój świadczenia przez lasy funkcji społecznych i ekonomicznych przy jednoczesnej ich ochronie. Najnowszy raport FAO o stanie lasów (ukazał się 25 czerwca 2014 roku) dostarcza kilka faktów o istotnej roli lasu w naszym życiu, skupiając się na elementach związanych z ekonomią. Między innymi, lasy dają dziś zatrudnienie ok. 13 milionom ludzi na świecie. Dodatkowo, zwłaszcza w krajach słabo rozwiniętych, w leśnictwie pracuje prawdopodobnie ponad 40 milionów ludzi, nie ujętych w oficjalnych statystykach. Szacuje się także, że blisko 840 milionów ludzi na świecie wykorzystuje drewno jako opał. Jest to często jedyne źródło energii w najbiedniejszych regionach Afryki, Ameryki Południowej, Azji i Oceanii. Jednocześnie w ostatnich latach daje się również zauważyć większe wykorzystanie drewna jako opału w krajach rozwiniętych – jest to efekt polityki redukcji zużycia paliw kopalnych. Około 90 milionów ludzi w Europie i Ameryce Północnej używa do ogrzewania swoich domów niemal wyłącznie drewna. Drewno jest też wciąż cenionym i rozpowszechnionym materiałem konstrukcyjnym. 1,3 mld ludzi na świecie (18% populacji) mieszka w domach zbudowanych głównie z tego surowca. Lasy są również bazą pożywienia dla wielu osób, a dla 2,4 miliarda ludzi drewno służy jako opał przy gotowaniu posiłków.

Źródło: <http://www.fao.org/zhc/detail-events>

W. G.

Informacje opracowali:

W. G. – Wojciech Gil

K. J. – Krzysztof Jodłowski

B. K. – Bartłomiej Kolakowski

K. S. – Krzysztof Stereńczak

T. Z. – Tadeusz Zachara

Zespół redakcyjny:

Wojciech Gil

Michał Kalinowski

Tadeusz Zachara